

PROJEKT LOKALNY

UDOSKONALENIE MECHANIZMU REFERENDÓW LOKALNYCH

Są trzy najbardziej popularne typy referendów lokalnych: obligatoryjne (w Polsce wyłącznie w sprawie lokalnego samoopodatkowania), odwoławcze (odwołanie władz lokalnych) oraz fakultatywne “w każdej innej sprawie ważnej” dla lokalnej społeczności; dwa ostatnie typy muszą być rezultatem inicjatywy obywatelskiej. Referenda fakultatywne są najbliższe istocie bezpośredniej demokracji, dają lokalnej społeczności wpływ na decyzje w szerokim spektrum dotyczących jej spraw i czynią demokrację silnie partycypacyjną. Jednakże – w każdym razie w Polsce – referenda fakultatywne są najmniej zaawansowane i rzadko praktykowane. Istnieje wiele niejasności prawnych (odnoszących się m.in. do nieokreślonych granic w sformułowaniu „każda inna sprawa”, które prowadzą do kontrowersji z kompetencjami władz lokalnych), a także oddziaływanie syndromu NIMBY = *Not In My Back Yard* czyli „nie na moim podwórku”, t.zn. działanie interesu bardzo małych grup jako katalizatora. Ponadto mała frekwencja jest słabym punktem referendów lokalnych.

Wprowadzenie trzech innowacji jako sposobów udoskonalenia mechanizmu referendów lokalnych powinno być rozważone przy formułowaniu założeń projektu: (1) „elektronizacja” referendów; (2) nowa metoda liczenia głosów dla określenia wyniku głosowania; (3) redundancja (nadmiarowość).

Pierwsza innowacja jest oczywista, dobrze znana i praktykowana w wielu obszarach, jakkolwiek nie w obszarze lokalnych referendów w Polsce (i prawdopodobnie w niektórych innych krajach Europy). Cały mechanizm lokalnych referendów powinien być przeanalizowany z punktu widzenia możliwości przeniesienia go do cyberprzestrzeni i wykorzystania Internetu; w szczególności debata poprzedzająca głosowanie i samo głosowanie są pierwszymi kandydatami do takich przenosin.

Druga innowacja ma szczególne znaczenie dla referendów fakultatywnych. Niemal dowolny przedmiot referendum, a więc mogący łączyć się z różnymi pobocznymi wątkami i mieć wiele aspektów sprawia, że głosującym trudno jest wyrobić sobie o nim opinię i podjąć decyzję jak głosować. Innowacja polega na wprowadzeniu forów miejszych i raczej zorientowanych na określone aspekty, na których odbywałaby się debata i podejmowanie znaczących decyzji. W tym celu, różne posiadające formalny status na danym terenie organizacje, stowarzyszenia, związki – sub-społeczności lokalne - mogłyby pełnić rolę owych mniejszych forów. Przy zachowaniu żelaznej zasady, że indywidualny głosujący dysponuje tylko jednym głosem, oddane głosy byłyby zliczane raz ogólnie w całej puli oraz oddzielnie dla każdej sub-społeczności. Otwartym problemem jest jak oddane indywidualne głosy i głosy zbiorowe sub-społeczności mają być zliczane w celu określenia ostatecznego wyniku. Zestaw możliwych metod takiego zliczania powinien być opracowany w ramach projektu przy użyciu modelowania matematycznego i symulacji komputerowej, a lokalne społeczności mogłyby dokonywać wyboru metody tak jak obecnie wybierany jest system wyborczy np. D’Hondt’a lub Sainte-Laguë. W przypadku rozważanego tu systemu referendalnego istotną trudnością, która musi być wzięta pod uwagę, jest możliwość, że indywidualny głosujący jest członkiem więcej niż jednej sub-społeczności.

Trzecia innowacja ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa e-głosowania i przez to wiarygodności wyniku głosowania. Trzeba przyjąć, że e-głosowanie będzie przeprowadzane przez profesjonalną firmę internetową oferującą takie usługi. Rozwiązanie z redundancją będzie polegało na tym, że e-głosowanie będzie prowadzone równoległe przez dwie – lub więcej – odrębnych firm i jeśli pojawią się różnice to głosowanie będzie powtórzone.

W ramach projektu powyższe innowacje byłyby przetestowane w pilotującym referendum w Polsce i być może w innych krajach w projekcie uczestniczących.

Należy wymienić cztery obszary działania wymagające uczestnictwa w konsorcjum projektu partnerów zdolnych do prowadzenia takich działań:

(A) Opracowanie, przy użyciu modelowania matematycznego i symulacji komputerowej, systemów zliczania głosów.

(B) Socjo-politologiczna ewaluacja nowego systemu referendów lokalnych.

(C) Administracyjna i prawna ewaluacja i wspomaganie nowego systemu referendów lokalnych (m.in. zdefiniowanie i wprowadzenie kryteriów i sposobu akceptacji lokalnych organizacji jako sub-społeczności upoważnionych do uczestnictwa w referendum).

(D) Projekt i implementacja całego systemu lokalnego e-referendum umożliwiająca jego pilotujące zastosowanie jako demonstratora technologii.

Instytut Maszyn Matematycznych deklaruje swój udział w projekcie ukierunkowany na opracowanie, przy użyciu modelowania matematycznego i symulacji komputerowej, systemów zliczania głosów.